

A Szent Miklós római katolikus templom

A római katolikus templom tituláris szentje Szent Miklós püspök. A templom barokk stílusú. Napjainkban már műemléki védelem alatt áll, műemlékvédelmi törzsszáma: 2255. Az oratórium falfestményei Huszár Ferenc, a mellékoltárkép Kovács Mihály munkája 1855-ből. Az orgona 1869-ben készült Országgh Sándor kecskeméti műhelyében.

Oklevelek tanúsága szerint Tarnaórsnek már 1332-ben volt plébániája. A török elvonulása utáni első összeírás 1696-ban a katolikus kőtemplomot elhagyottnak jelzi. 1720 körül a középkori építésű Szent Miklós kőtemplomot felújították. 1732-ben Erk filiája, azaz leányegyháza volt, belső felszerelés nélkül.

1746-ban „jó állapotban” van, de teteje beszakadozott, ezért a tarnaórsi plébános 1748-ban 200 forintot kért és vett fel a templom helyreállításának költségeire Orczy István földesúrtól. Mint a legtöbb középkori templom, ez is kelet-nyugati tájolású volt, bejárata nem az 1700-as évek közepén már álló barokk kastély, hanem a Tarna felé nézett.

A Borovszky-féle megyetörténet 1754-ből egy barokk templomról tud, de ennek építéséről írásos adataink nincsenek. 1766-ban azonban egy Szent Miklós tiszteletére szentelt szép templomról olvashatunk a *canonica visitatioban*, melynek három oltára, kőkarzata, és boltíves sekrestyéje van, harangja azonban még egy fa toronyban van elhelyezve. A három oltár azt mutatja, hogy a kis középkori templomot, melynek 1746-ban még csak egy oltára volt, átépítették és kibővítették. A középkori koragótikus templomnak a barokk átépítés következtében a kőbordás keresztboltozatú szentélye azonban fennmaradt, mint az új templom oldalkápolnája. A fatorony viszont egy, a mai épületet megelőző állapotra utal.

1783-ban az egyházi előljárók igyekeztek Orczy Lőrincet rávenni, hogy támogassa az új templom felépítését: „*ad aedificationem Ecclesiae in Örs*”. 1784-ben az örsi bíró kért tőle építőanyagot a templom újjáépítéséhez, 1788-ban pedig a boconádi esperes sürgette Orczy Lőrincnél az örsi és erki templom bővítését. A felsorolt adatokból arra következtethetünk, hogy a templom mai alakjában csak ezután, 1789-ben készült el.

A tarnaórsi egyház 1810-ben Erk filiája, de kegyura, az Orczy-család, bőségesen gondoskodott róla. 1812-ben „*Szent Kereszt tiszteletére szentelt, szilárd anyagból épült főoltára a Megfeszített (Szent Kereszt megtalálása), mellékoltára Szent Miklós püspök tiszteletére épült.*” Az újjáépített templomban a kegyúr áthelyeztette a névadó szent oltárképét a középkorból megmaradt templomrész mellékoltárára, ez azonban egyházz jogilag nem változtatott a tituluson. 1813-ban ismét azt írták róla, hogy „*Szent Miklós tiszteletére építette báró Orczy István és Lőrinc*”. A templomhajó sekrestye melletti, a hajótól elválasztott részét temetkezőhelyül jelölték ki. Ide temették Orczy Lőrincet, aki 1789. július 28-án hunyt el Pesten. A templom hajójában, az egyik főpilléren, a család címerével díszített márványtáblába vésett latin szövegű felirat örzi

emlékét. A kopott, majuszkulás (*csupa nagybetűs*) felirat 1789-ből való. A vörösmárvány táblát füzéres, rozettás, fogrovatos párkánydész keretezi, alján lábszárcsontos koponya utal a halál elkerülhetetlenségére. Tetején ovális, szalagsokorral koronázott keretben az Orczy-család címere.

A templom nagyon egyszerű, késő barokk, D-i homlokzata középtornyos. Főhomlokzatán a kosárirés záródású kőkeretes kapu fölött az enyhe rizalittal előre lépő toronytestben nagy szegmentíves, könyöklőpárkányos karzatablaka van. Mellette a homlokzaton egy-egy nagy falfülke. Az egytagú barokk főpárkány fölött a hajótető magasságában háromszögű oromfalak támaszkodnak a toronyhoz. Az alsó toronyszakaszban egy szegmentíves, keret nélküli, a felsőben félköríves záródású könyöklőpárkányos harangablak van. A széles, órák nélküli órapárkány felett kis gúlasisak koronázza a tornyot. A keleti oldalon, a templom hossz tengelyére merőlegesen áll a középkori templom alacsonyabb, egyenes záródású szentélye, armírozott sarokkal, zárófalán kis, négyszögletes, élszedett, kőkeretű gótikus ablakkal. Főhajójának oldalán látható a befalazott kosárirés középkori bejárat nyoma. A templom szentélye a hajóval azonos magasságú, de keskenyebb. Ívelt vonalban kapcsolódik a hajóhoz, zárófala egyenes, lesarkított, nyílástalan. A hajón és a szentélyen egy-egy ablak nyílik. A nyugati oldalhomlokzathoz csatlakozik a négyszögletes alaprajzú sekrestye, füles keretelésű rojtdíszes bejárat, fölötté sikhennyezetes oratóriummal.

A torony alatti előcsarnokból kosárirés átjáró vezet a párkányfejezetes falpillérekkel alátámasztott, kosárirés csehsüveg-boltozatos két boltszakaszon a hajóba. A karzat mellvédje enyhén ívelt, fölötté dongaboltozatos térben van elhelyezve az orgona. A szentély szintén csehsüveg-boltozattal fedett, apszisa kosárirés alaprajzú. A kora-gótikus, régi kis templom megmaradt szentélye kereszthajószerűen épült be a késő barokk templomba. Csúcsíves, lapos, kerek záróköves, bordás keresztboltozattal fedett kis ablakát belül Szent Miklós képe takarja el, amely szép biedermeier keretbe van foglalva. Szemben vele, a másik oldalon, füles, rojtdíszes keretelésű sekrestyeajtó, kétoldalt két nagyobb, copf rácsos ablak.

A 19. század eleji kovácsoltvas szentélykorlát művészi kivitelű ajtószárnyait BLO monogramos Orczy-címer díszíti.

A főoltár koraklasszicizáló edikulászerű építmény. A koporsó alakú sztypeszén lévő XVI. Lajos stílusú tabernákulum vörös márványból készült. Az oltárépítmény átlósan állított korintizáló fejezetes oldaloszlopait erős kiszögelésű párkányzat koronázza, tetején egy-egy fehér stukkóangyal térdel.

Fogrovatdíszes háromszögű timpanonjában aranyozott sugaras istenszem. Az oltárkép helyén nagyméretű feszület van, aranyozott korpusszal. Az egyszerű, közepes kvalitású szószéke a 18. század végén készült. Patkó alakú, kissé homorított kosarának alját fonatos koszorúmotívum, kerek hangvetőjét pedig rojt- és levélmotívum díszíti. Az alacsony, sokszögű pilléren álló keresztelőkút ovális, gerezdes tálja vörös márványból készült. Magas, XVI. Lajos stílusú díszes fedőjén Jézus keresztelését ábrázoló kis szoborcsoport áll.

A templomkerítés kapupillérein lévő oroszlánszobrok a lebontott Orczy-kastély kertkapujáról származnak. 1960-ban helyzeték ide őket, amikor a templom kertjének kerítését építették. A templomkertben lévő kőkeresztet 1830-ban állíttatta Tóbiás Miklós.